

Rundskriv

Statlige universiteter og høyskoler

Rundskriv F-01-26

Deres ref
F-01-26

Vår ref
25/363-

Dato
24. september 2026

Reglement om statlige universiteter og høyskolars forpliktende samarbeid og eierskap i aksjeselskap

Innledning

Reglementet er fastsatt av Kunnskapsdepartementet 24. september 2026 og trer i kraft 1. januar 2027. Reglementet erstatter rundskriv F-07-13 fra 26.8.2013.

Reglementet gjelder statlige universiteter og høyskolars forpliktende samarbeid med andre virksomheter, og omtaler:

1. kriterier for når forpliktende samarbeid kan inngås
2. bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet
3. organisering av aktivitet i aksjeselskaper
4. eierskap i aksjeselskaper

Formålet med reglementet er å sikre at institusjonene bruker midlene sine i samsvar med Stortingets forutsetninger.

Institusjonenes styre er etter universitets- og høyskoleloven § 4-1 det øverste organ ved institusjonen. Alle beslutninger ved institusjonen truffet av andre enn styret, treffes etter delegasjon fra styret og på styrets ansvar. Styrets tilsyns- og handlingsplikt gjelder også for beslutninger etter delegasjon.

Departementet minner om at i tillegg til reglementet er det en rekke lover og regler som må etterleves. Det gjelder blant annet reglement for økonomistyring i staten, universitets- og høyskoleloven med forskrifter, virksomhets- og økonomiinstruks for statlige universiteter og høyskoler, forvaltningsloven, aksjeloven, lov om offentlige anskaffelser, merverdiavgiftsloven,

statsstøtteregulverket og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Videre viser vi til reglement for økonomistyring i staten § 10 og statens eierskapspolitikk, herunder prinsippene for god eierutøvelse som beskrevet i den til enhver tid gjeldende eierskapsmeldingen¹.

Det er utarbeidet en tabell der det gis praktiske eksempler på klassifisering av inntekter. Tabellen oppdateres fortløpende på departementets nettside (regjeringen.no).

1. Kriterier for når forpliktende samarbeid kan inngås

Med forpliktende samarbeid forstås samarbeid med andre virksomheter som medfører økonomiske rettigheter og/eller forpliktelser.

Forpliktende samarbeid med andre virksomheter kan bare inngås dersom:

- a. samarbeidet er av faglig interesse for institusjonen. Med faglig interesse forstås aktivitet som ligger innenfor institusjonens oppgaver etter universitets- og høyskoleloven § 2-1 og som styrker institusjonens evne til å oppnå formålet etter § 1-1.
- b. samarbeidet ikke svekker institusjonens faglige uavhengighet. Med faglig uavhengighet forstås fravær av uønskede eller utilsiktede bindinger på institusjonens selvstendighet og ansvar i faglige spørsmål, jf. universitets- og høyskoleloven § 2-2, eller hvordan institusjonen forvalter sine økonomiske ressurser.
- c. samarbeidet forvaltes slik at det ivaretar institusjonens økonomiske interesser, og samarbeidende virksomhet dekker alle direkte- og indirektekostnader som følger av dens aktivitet, for eksempel kostnader knyttet til bruk av utstyr og lokaler. Institusjonen kan ikke subsidiere aktivitet ved samarbeidende virksomhet.

Det skal alltid utarbeides en skriftlig avtale når det inngås forpliktende samarbeid. Dette gjelder uavhengig av hvordan samarbeidet er organisert og om institusjonen eier aksjer i den samarbeidende virksomheten. Avtalen skal regulere de økonomiske forholdene mellom institusjonen og den samarbeidende virksomheten, herunder leie av lokaler og utstyr og salg og kjøp av tjenester. Dersom ansatte ved institusjonen skal utføre arbeid for samarbeidende virksomhet må avtalen regulere personalmessige forhold.

Andre forhold av betydning for samarbeidet, eksempelvis rettighetsspørsmål ved forskningssamarbeid, skal også tas inn i avtalen.

Kravet om avtale gjelder ikke midler stilt til rådighet gjennom tilskuddsbrev fra offentlige myndigheter, da et tilskuddsbrev skal angi hva midlene skal brukes til og øvrige vilkår. Institusjonen må kunne redegjøre for bruken av disse midlene, og ellers ta høyde for bidragsyters spesifikke krav til dokumentasjon.

¹ Gjeldende utgave av eierskapsmeldingen er Meld. St. 6 (2022–2023)

2. Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet

Når institusjonen mottar finansiering fra andre finansieringskilder enn statlig bevilgning, må institusjonen ta stilling til om det er bidragsfinansiert aktivitet, oppdragsfinansiert aktivitet eller salg. Dette reglementet gir rammer for og veiledning til institusjonenes skjønnsutøvelse ved klassifisering av inntekter.

Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet skal regnskapsføres i samsvar med krav i dette reglementet, de statlige regnskapsstandardene (SRS) og øvrig relevant regelverk.

Styret skal fastsette retningslinjer for bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet ved institusjonen.

Med bidragsfinansiert aktivitet forstås aktivitet hvor institusjonen mottar støtte fra nasjonale og internasjonale finansieringskilder, uten at det foreligger en transaksjon.² Bidragsfinansiert aktivitet kan være helt eller delvis finansiert av eksterne finansieringskilder.

Med oppdragsfinansiert aktivitet forstås aktivitet institusjonen utfører mot betaling fra ekstern(e) oppdragsgiver(e), og det foreligger en transaksjon.

Overskudd og underskudd fra oppdragsfinansiert aktivitet skal avregnes mot virksomhetskapital.

Med salg forstås omsetning av varer eller tjenester når det foreligger en transaksjon i henhold til reglementet. Det er ikke et entydig skille mellom oppdragsfinansierte aktiviteter og salg ettersom begge aktivitetene innebærer at det foreligger en transaksjon. Aktivitet som etter sin art og/eller omfang ikke naturlig kan klassifiseres som oppdragsfinansiert aktivitet kan i de fleste tilfeller klassifiseres som salg. Dette vil blant annet gjelde aktiviteter av mindre omfang, der det ikke er hensiktsmessig å etablere den formelle dokumentasjonen som kreves for oppdragsfinansiert aktivitet. Krav som gjelder for bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet i dette reglementet gjelder ikke for salg. Institusjonene må likevel påse at de følger relevante lover og regler, herunder forbudet om krysssubsidiering i statsstøtteregelverket.

Overskudd fra salg skal avregnes mot bevilgningsfinansiert virksomhet.

² Med transaksjon menes en hendelse der risiko og kontroll over en eiendel (vare eller tjeneste) overføres fra en part til en annen. Med risiko menes i denne sammenheng eiendelens gevinst- eller tapspotensial. Overføring av denne formen for risiko er en forutsetning for at en transaksjon har funnet sted. Med kontroll menes beslutningsmyndighet og råderett over eiendelen, jf. SRS 9 pkt.4. En transaksjon forutsetter følgelig en ytelse fra oppdragsgiver (betaling) og en motytelse der oppdragstaker leverer en vare eller tjeneste til avtalt pris.

Utleie³ av forskningsinfrastruktur til ikke-økonomisk aktivitet etter statsstøtteregeverket anses som bidragsfinansiert aktivitet. Utleie av forskningsinfrastruktur som er økonomisk aktivitet etter statsstøtteregeverket, anses som oppdragsfinansiert aktivitet. Ved utleie av forskningsinfrastruktur i økonomisk aktivitet etter statsstøtteregeverket, må det kreves en pris som tilfredsstiller kravene i statsstøtteregeverket.

Betaling for studietilbud skal klassifiseres som bidrags- eller oppdragsfinansiert aktivitet eller som salg. Studietilbud der det kreves betaling fra den enkelte student etter universitets- og høyskoleforskriften kap. 4 skal klassifiseres som salg. Studietilbud der oppdragsgiver dekker alle kostnader (direkte og indirekte kostnader) og i det vesentlige avgjør hvilke studenter som skal tas opp til utdanningen, klassifiseres som oppdrag. I de tilfellene der institusjonen får et bidrag for å tilby et studietilbud og bidragsyter ikke krever kontroll over hvem som tas opp på kurset/studiet, vil det som regel være bidragsfinansiert aktivitet.

Følgende krav gjelder ved bidrags- eller oppdragsfinansiert aktivitet:

- a. Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet skal organiseres som prosjekter. Det skal utarbeides egne avtaler, periodisert budsjett og regnskap for det enkelte prosjekt. Budsjett og regnskap skal vise alle inntekter og direkte og indirekte kostnader, og ta høyde for oppdrags- og/eller bidragsyters spesifikke krav til opplysninger om budsjettering og regnskapsførsel. Hvert enkelt prosjekt skal være dokumentert på en måte som gjør etterprøving og kontroll mulig.
- b. Ved oppdragsfinansiert aktivitet skal oppdragsgiver dekke alle direkte og indirekte kostnader tilknyttet oppdraget, og institusjonen skal kunne dokumentere dette. I tillegg er det etter statsstøtteregeverket krav om en rimelig fortjeneste på oppdraget. Hva som er rimelig fortjeneste, vil variere basert på oppdragets art og oppdragsgiver. Oppdragsfinansiert aktivitet kan ikke subsidieres med statlig bevilgning. Eventuelle tap må føres mot institusjonens opptjente virksomhetskapital.
- c. Ved bidragsfinansiert aktivitet kan institusjonen delfinansiere prosjektene med egne midler. Dersom institusjonen delfinansierer bidragsfinansiert aktivitet, skal man dokumentere vurderingen av faglig interesse. Vurderingen må være skriftlig og etterprøvbar.
- d. Ved utleie av forskningsinfrastruktur stilles det ikke krav om organisering i eget prosjekt, egen avtale, dokumentasjon av faglig interesse, periodisert budsjett og regnskap for hvert enkelte utleieforhold, men institusjonene må kunne dokumentere at de følger alle relevante krav i statsstøtteregeverket for det enkelte utleieforhold og for den enkelte forskningsinfrastruktur.

³ Med utleie menes både at leietaker (ekstern bruker) benytter forskningsinfrastrukturen selv, eller at institusjonens egne ansatte benytter forskningsinfrastrukturen på vegne av leietaker (ekstern bruker). Bidrag: Institusjonens egne ansatte bruker infrastrukturen i samarbeidsprosjekter eller en leietaker (ekstern bruker) benytter infrastrukturen i ikke-økonomisk aktivitet.

Oppdrag: Institusjonens egne ansatte bruker infrastrukturen i oppdragsforskning eller en leietaker (ekstern bruker) benytter infrastrukturen i økonomisk aktivitet. Utenlandske universiteter og forskningsinstitutters tilgang til forskningsinfrastrukturen som ikke inngår i samarbeidsprosjekt med norske universiteter og forskningsinstitutter anses som oppdrag.

Institusjonene har ikke adgang til å engasjere egne ansatte til å utføre oppgaver som næringsdrivende.

3. Organisering av aktivitet i aksjeselskaper

Institusjonene kan organisere aktivitet i aksjeselskaper som de eier eller har eierandeler i, dersom intern organisering er vurdert og funnet uhensiktsmessig. Slik organisering begrunnes i hensynet til å styrke institusjonens evne til å løse sine lovpålagte oppgaver. Samarbeid med eksisterende aksjeselskaper der institusjonen har eierandeler skal vurderes, før det opprettes nye aksjeselskaper. Vurderingene som ligger til grunn for å organisere aktivitet i et aksjeselskap skal dokumenteres.

Aktivitet som er organisert i aksjeselskap er ikke å anse som bidrags- eller oppdrags-finansiert aktivitet for institusjonen.

Institusjonene har ikke adgang til å opprette stiftelser.

4. Eierskap i aksjeselskaper

Erverv av aksjer

Institusjonene kan opprette aksjeselskaper eller kjøpe aksjer dersom Kunnskapsdepartementet har gitt institusjonen slik myndighet gjennom særskilt fullmakt i tildelingsbrev. Slik fullmakt kan være knyttet til enkeltsselskap eller være generell. Departementet kan likeledes delegere til den enkelte institusjon å forvalte statens aksjer i slike selskaper, og å selge aksjer.

Institusjonene kan bare eie aksjer i selskaper som bidrar til å styrke institusjonens evne til å løse sine lovpålagte oppgaver. Beslutning om opprettelse av eller eierskap i aksjeselskap må fattes av styret selv.

Institusjonen kan ikke foreta finansielle plasseringer i eiendom, aksjeselskap eller annen virksomhet der hovedformålet er økonomisk fortjeneste. Institusjonen kan ikke opprette nye aksjeselskaper eller kjøpe seg inn i selskaper som har til formål å eie eiendom, med mindre det foreligger en særskilt fullmakt fra departementet.

Utøvelse av eierskap

Institusjonens styre er ansvarlig for at utøvelse av eierskap skjer i henhold til Reglement for økonomistyring i staten § 10 og statens eierskapspolitikk, herunder prinsippene for god eierutøvelse⁴. Styret skal i tillegg fastsette institusjonsspesifikke retningslinjer for hvordan institusjonens aksjer skal forvaltes. Styret er også ansvarlig for institusjonens rapportering på området, se nedenfor.

⁴ Gjeldende utgave av eierskapsmeldingen ved fastsettelse av dette reglementet er Meld. St. 6 (2022–2023) fra Nærings- og fiskeridepartementet

Institusjonens styre skal fastsette resultatmål for sitt eierskap. Resultatmålet skal vurderes regelmessig som del av institusjonens øvrige mål- og resultatstyring. Institusjonens ansatte kan sitte i styret til aksjeselskapet. Vi gjør særlig oppmerksom på forvaltningslovens habilitetsregler når det gjelder verv i styret. Etter forvaltningslovens regler vil en ansatt ved institusjonen være inhabil dersom vedkommende har verv i styret eller bedriftsforsamlingen i et selskap som er part i en sak ved institusjonen.

En institusjon som oppretter, eier eller kjøper aksjer i et selskap i fellesskap med andre statsinstitusjoner, må sørge for at det er inngått en avtale om hvilken statsinstitusjon som skal ha hovedansvaret for å forvalte statens eierskap.

Finansiering av kjøp og aksjekapitalinnskudd

Kapitalinnskudd eller kjøpesum for aksjer skal dekkes av institusjonens virksomhetskapital. Institusjonen kan søke departementet om godkjenning til å bruke av bevilgningen til dette.

Aksjer som er ervervet ved bruk av virksomhetskapital kan benyttes som tingsinnskudd ved omorganisering av selskaper der institusjonen er aksjonær. Utover dette kan tingsinnskudd bare benyttes etter samtykke fra Kunnskapsdepartementet.

Salg av aksjer og utbytte

Markedspris skal legges til grunn ved salg av aksjer. Ved salg av aksjer som ble finansiert med institusjonens virksomhetskapital skal resultatet (gevinst/tap) avregnes mot institusjonens virksomhetskapital.

Salg av aksjer som ved kjøp/ervert ble finansiert med bevilgning og/eller tingsinnskudd finansiert med bevilgning må godkjennes av departementet.

Utbytte fra aksjer avregnes mot institusjonens virksomhetskapital.

Rapportering

Alle eierposisjoner skal fremgå av institusjonens virksomhetsregnskap og rapporteres til database for statistikk om høyere utdanning (DBH - selskapsdatabasen).

For selskaper som eies i fellesskap mellom flere statsinstitusjoner ligger rapporteringsansvaret på den institusjonen som forvalter statens eierinteresser, se omtale over.

Departementet skal umiddelbart orienteres om saker av viktighet i selskapene og om aktiviteter som har betydning for å sikre en effektiv kontroll med at statens interesser forvaltes på en forsvarlig måte.

Institusjonen skal så snart som mulig og senest innen en måned etter ordinær generalforsamling, publisere årsregnskap, årsberetning, protokoll og revisors beretning i DBH, under *Eierinteresser i statlige institusjoner*. Senest en måned etter en ekstraordinær

generalforsamling skal institusjonen publisere protokoll og annen relevant dokumentasjon i DBH.

I henhold til § 5-2 i lov om Riksrevisjonen skal Riksrevisjonen ut fra en vurdering av risiko og vesentlighet revidere om statsråden ivaretar statens eierinteresser i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger i selskaper hvor staten har bestemmende innflytelse.

For selskaper hvor staten eier mer enn 50 prosent av aksjene eller på annen måte har dominerende innflytelse, må den institusjonen som forvalter statens eierskap, sende dokumentasjon som nevnt over til postmottak@kd.dep.no i tillegg til å publisere på DBH. I selskaper hvor staten ikke har dominerende innflytelse er det tilstrekkelig å publisere denne informasjonen på DBH.

Riksrevisjonen skal varsles og har rett til å være til stede i generalforsamling i selskaper som i sin helhet eies av staten og i heleide datterselskaper til slike selskaper, jf. § 6-2 i lov om Riksrevisjonen. I aksjeselskaper som er heleid av staten og der eierskapet forvaltes av en UH-institusjon, skal derfor innkalling til ordinær- og ekstraordinære generalforsamlinger videresendes til Riksrevisjonen (postmottak@riksrevisjonen.no) med kopi til Kunnskapsdepartementet (postmottak@kd.dep.no) så snart de foreligger.

Kunnskapsdepartementet skal i statsbudsjett-proposisjonen til Stortinget rapportere om tilsettingsvilkår o.a. for daglig leder i heleide statlige foretak. De institusjonene som forvalter eierskap i heleide statlige foretak, skal derfor rapportere følgende informasjon:

- samlede utgifter til lønn, pensjonsforpliktelser og annen godtgjørelse til daglig leder.
- arten og omfanget av forpliktelser til daglig leder ved oppsigelse eller endring av tilsettingsvilkår.
- avtaler om bonus, utdeling av utbytte og lignende til daglig leder.

Institusjonene kan velge om de vil rapportere denne informasjonen direkte til Kunnskapsdepartementet (postmottak@kd.dep.no) innen 2. mai, eller påse at selskapene innarbeider tilsvarende opplysninger i note til årsregnskapet.

Med hilsen

Maria Tagmatarchi Storeng (e.f.)
ekspedisjonssjef

Peter Olgyai
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer